

EE728
Προχωρημένα Θέματα Θεωρίας Πληροφορίας
3η διάλεξη
(2η έκδοση, 14/3/2011)

Δημήτρης-Αλέξανδρος Τουμπακάρης

Τμήμα ΗΜ&ΤΥ, Πανεπιστήμιο Πατρών

8 Μαρτίου 2011

Περιεχόμενα 3ης διάλεξης

- 1 Η Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων και η Ανισότητα Fano
 - Ανισότητα επεξεργασίας δεδομένων
 - Ανισότητα Fano
- 2 Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους και Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής
 - Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους
 - Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής

Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων

- Οι X, Y, Z σχηματίζουν αλυσίδα Markov ($X \rightarrow Y \rightarrow Z$) εάν $p(x, y, z) = p(x)p(y|x)p(z|y)$.
- Ισοδύναμα, $X \rightarrow Y \rightarrow Z$ εάν και μόνο εάν $p(x, z|y) = p(x|y)p(z|y)$ (δηλαδή, οι x και z είναι υπό συνθήκη ανεξάρτητες δεδομένης της y).
- Ισχύει πάντοτε ότι $X \rightarrow Y \rightarrow g(Y)$.
- Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων (Data Processing Inequality):

Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων

Εάν $X \rightarrow Y \rightarrow Z$, τότε $I(X; Y) \geq I(X; Z)$.

Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων (απόδειξη)

- Από τον κανόνα αλυσίδας για την αμοιβαία πληροφορία,

$$\begin{aligned} I(X; Y, Z) &= I(X; Z) + I(X; Y|Z) \\ &= I(X; Y) + I(X; Z|Y) = I(X; Y), \end{aligned}$$

λόγω της υπό συνθήκη ανεξαρτησίας των X και Z δεδομένης της Y . Λαμβάνοντας, επίσης, υπόψη ότι $I(X; Y|Z) \geq 0$, προκύπτει η ανισότητα.

- Με τον ίδιο τρόπο μπορούμε, επίσης, να δείξουμε ότι $I(X; Y|Z) \leq I(X; Y)$ (θυμηθείτε την παρατήρηση που έγινε την προηγούμενη εβδομάδα για τη σχέση μεταξύ $I(X; Y|Z)$ και $I(X; Y)$ όταν $X \rightarrow Y \rightarrow Z$).
- $I(X; Y) \geq I(X; g(Y))$. Συνεπώς, η πληροφορία για τη X που περιέχεται στην Y δεν μπορεί να αυξηθεί με επεξεργασία της Y (αντίθετα, μάλιστα, ενδέχεται να μειωθεί). Ωστόσο, κατάλληλη επεξεργασία της Y ενδέχεται να διευκολύνει την εξαγωγή της πληροφορίας.

Η $I(X; Y)$ είναι κοίλη (\cap) συνάρτηση της $p(x)$ για δεδομένη $p(y|x)$ – Εναλλακτική Απόδειξη (Gallager)

- Με χρήση ανισότητας επεξεργασίας δεδομένων.
- Έστω κανάλι με είσοδο X , πίνακα μετάβασης $p(y|x)$ και εξόδους Y .
- Έστω αυθαίρετες κατανομές p_1 και p_2 και I_1 και I_2 η αμοιβαία πληροφορία μεταξύ των X και Y όταν η κατανομή εισόδου είναι η p_1 και p_2 , αντίστοιχα. Έστω τυχαία παράμετρος θ , με $0 < \theta < 1$, $p = \theta p_1 + (1 - \theta)p_2$ και I η αντίστοιχη αμοιβαία πληροφορία. Θα δείξουμε ότι

$$\theta I_1 + (1 - \theta) I_2 \leq I.$$

Η $I(X; Y)$ είναι κοίλη (\cap) συνάρτηση της $p(x)$ για δεδομένη $p(y|x)$ – Εναλλακτική Απόδειξη (2)

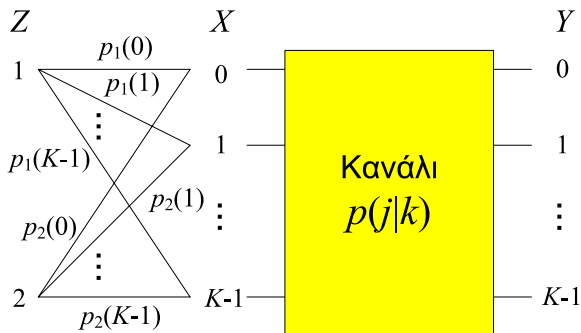
- Μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι p_1 και p_2 είναι υπό συνθήκη κατανομές που εξαρτώνται από μια δυαδική τ.μ. Z :

$$p_1(x) = p_{X|Z}(x|1), \quad p_2(x) = p_{X|Z}(x|2)$$

- Θέτουμε $p_Z(1) = \theta$ και $p_Z(2) = 1 - \theta$.

Η $I(X; Y)$ είναι κοίλη (\cap) συνάρτηση της $p(x)$ για δεδομένη $p(y|x)$ – Εναλλακτική Απόδειξη (3)

Το πρόβλημα φαίνεται στο παρακάτω σχήμα.

Παρατηρούμε ότι $Z \rightarrow X \rightarrow Y$ και $p(y|x, z) = p(y|x)$.

Επίσης, $\theta I_1 + (1 - \theta) I_2 = I(X; Y|Z)$ και $I = I(X; Y)$.

Η $I(X; Y)$ είναι κοίλη (\cap) συνάρτηση της $p(x)$ για δεδομένη $p(y|x)$ – Εναλλακτική Απόδειξη (4)

- Δεδομένου ότι οι Z και Y είναι υπό συνθήκη ανεξάρτητες δεδομένης της X , $I(Y; Z|X) = 0$.
- Επίσης, όπως και στην απόδειξη της ανισότητας επεξεργασίας δεδομένων,

$$\begin{aligned}
 I(Y; X, Z) &= I(Y; Z) + I(Y; X|Z) = I(Y; X) + I(Y; Z|X) \Rightarrow \\
 I(Y; Z) + I(Y; X|Z) &= I(Y; X) \Rightarrow \\
 I(Y; X|Z) &= I(X; Y|Z) \leq I(Y; X).
 \end{aligned}$$

- Με παρόμοιο τρόπο μπορεί να αποδειχθεί ότι η $I(X; Y)$ είναι κυρτή (\cup) συνάρτηση της $p(y|x)$ για δεδομένη $p(x)$ (Gallager Theorem 4.4.3).

Η Ανισότητα Fano

- 1 Η Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων και η Ανισότητα Fano
 - Ανισότητα επεξεργασίας δεδομένων
 - Ανισότητα Fano

- 2 Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους και Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής
 - Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους
 - Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής

Εκτίμηση τιμής τυχαίας μεταβλητής

- Σκοπός της επικοινωνίας είναι ο δέκτης να λάβει την πληροφορία που του στέλνει ο πομπός μέσω ενός καναλιού.
- Έστω ότι η τ.μ. Y περιέχει κάποια πληροφορία για τη X (οπότε οι X και Y δεν είναι ανεξάρτητες και $I(X; Y) > 0$).
- Εκτιμητής (estimator): Μια συνάρτηση της Y η οποία παράγει μια εκτίμηση (estimate) για τη X : $\hat{X} = g(Y)$.
- Ο εκτιμητής μπορεί να είναι ντετερμινιστικός (deterministic) ή στοχαστικός.
- Θέλουμε να βρούμε ποια είναι η πιθανότητα η εκτίμηση \hat{X} να μην ισούται με την πραγματική τιμή της τ.μ. X που μετέδωσε ο πομπός.
- Ορίζουμε την Πιθανότητα Σφάλματος $P_e \triangleq \Pr\{\hat{X} \neq X\}$.

Εκτίμηση τιμής τυχαίας μεταβλητής (συνέχεια)

- Προφανώς, εάν $H(X|Y) = 0$, υπάρχει εκτιμητής ο οποίος παράγει εκτιμήσεις με $P_e = 0$.
- Διαισθητικά περιμένουμε ότι μικρές τιμές της $H(X|Y)$ θα οδηγούν σε εκτιμήσεις με μικρή P_e (εφόσον, βέβαια, χρησιμοποιηθεί καλός εκτιμητής).
- Η ανισότητα Fano δίνει ένα *κάτω φράγμα* για την P_e συναρτήσει της $H(X|Y)$.

Ανισότητα Fano

- Για κάθε εκτιμητή τέτοιο ώστε $X \rightarrow Y \rightarrow \hat{X}$,

Ανισότητα Fano

$$H(P_e) + P_e \log |\mathcal{X}| \geq H(X|\hat{X}) \geq H(X|Y),$$

όπου $H(P_e) = -P_e \log P_e - (1 - P_e) \log(1 - P_e)$.

- Παρατηρήστε ότι ο εκτιμητής δεν είναι, κατ' ανάγκη, ντετερμινιστική συνάρτηση της Y . Επίσης, $P_e = 0 \Rightarrow H(X|Y) = 0$.

Ανισότητα Fano (συνέχεια)

- Θέτοντας $H(P_e) = \max_p H(p) = 1$ προκύπτει το λιγότερο ακριβές κάτω φράγμα,

$$1 + P_e \log |\mathcal{X}| \geq H(X|Y) \Rightarrow P_e \geq \frac{H(X|Y) - 1}{\log |\mathcal{X}|}.$$

- Θα χρησιμοποιήσουμε την ανισότητα Fano στην απόδειξη του Θεωρήματος Κωδικοποίησης Καναλιού (αντίστροφο).

Απόδειξη Ανισότητας Fano

(Cover & Thomas Theorem 2.10.1)

- Έστω η τ.μ. E που υποδηλώνει εάν έχει εμφανιστεί σφάλμα ή όχι στην εκτίμηση της X

$$E = \begin{cases} 1 & \text{εάν } \hat{X} \neq X, \\ 0 & \text{εάν } \hat{X} = X. \end{cases}$$

- Αναπτύσσουμε την $H(E, X|\hat{X})$ με χρήση του κανόνα αλυσίδας για την εντροπία:

$$\begin{aligned} H(E, X|\hat{X}) &= H(X|\hat{X}) + \underbrace{H(E|X, \hat{X})}_{=0} \\ &= \underbrace{H(E|\hat{X})}_{\leq H(E)=H(P_e)} + \underbrace{H(X|E, \hat{X})}_{\leq P_e \log |\mathcal{X}|}. \end{aligned}$$

- $H(E|X, \hat{X}) = 0$ γιατί εάν ξέρουμε τις τιμές των \hat{X} και X γνωρίζουμε εάν έχει εμφανιστεί σφάλμα εκτίμησης.

Απόδειξη Ανισότητας Fano (2)

$$\begin{aligned}
 H(E, X|\hat{X}) &= H(X|\hat{X}) + \underbrace{H(E|X, \hat{X})}_{=0} \\
 &= \underbrace{H(E|\hat{X})}_{\leq H(E)=H(P_e)} + \underbrace{H(X|E, \hat{X})}_{\leq P_e \log |\mathcal{X}|}.
 \end{aligned}$$

- $H(E|\hat{X}) \leq H(E)$. Δεδομένου ότι η πιθανότητα σφάλματος ($E = 1$) ισούται με P_e , η τ.μ. ακολουθεί κατανομή Βερνουλλί με παράμετρο P_e και $H(E) = H(P_e)$.
- $H(X|E, \hat{X}) = \Pr(E = 0)H(X|\hat{X}, E = 0) + \Pr(E = 1)H(X|\hat{X}, E = 1) \leq (1 - P_e)0 + P_e \log |\mathcal{X}|$, δεδομένου ότι εάν δεν υπάρχει σφάλμα εκτίμησης $X = \hat{X}$, ενώ η χειρότερη περίπτωση εάν έχει συμβεί σφάλμα είναι η X να ακολουθεί ομοιόμορφη κατανομή.
- Επομένως, $H(P_e) + P_e \log |\mathcal{X}| \geq H(X|\hat{X})$.

Απόδειξη Ανισότητας Fano (3)

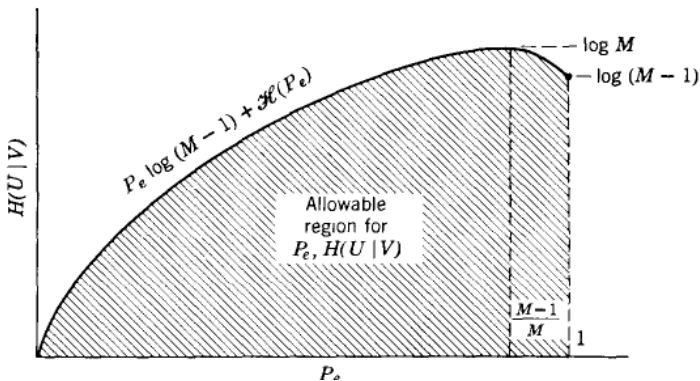
- $H(P_e) + P_e \log |\mathcal{X}| \geq H(X|\hat{X})$.
- Δεδομένου ότι $X \rightarrow Y \rightarrow \hat{X}$,
 $I(X; Y) \geq I(X; \hat{X}) \Rightarrow H(X) - H(X|Y) \geq H(X) - H(X|\hat{X}) \Rightarrow$
 $H(X|\hat{X}) \geq H(X|Y)$.
 Συνεπώς,

$$H(P_e) + P_e \log |\mathcal{X}| \geq H(X|\hat{X}) \geq H(X|Y).$$

- Εάν απαιτήσουμε η εκτιμώμενη τιμή \hat{X} να ανήκει στο σύνολο \mathcal{X} ,
 $H(X|E, \hat{X}) \leq P_e \log(|\mathcal{X}| - 1)$ και

$$H(P_e) + P_e \log(|\mathcal{X}| - 1) \geq H(X|\hat{X}) \geq H(X|Y).$$

Επιτρεπτή περιοχή για $P_e, H(X|Y)$

© R. G. Gallager, *Information Theory and Reliable Communication*, 1968

Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους και Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής

- 1 Η Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων και η Ανισότητα Fanout
 - Ανισότητα επεξεργασίας δεδομένων
 - Ανισότητα Fanout
- 2 Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους και Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής
 - Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους
 - Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής

Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους

- Έστω, ανεξάρτητες, ομοίως κατανεμημένες (i.i.d) τ.μ. $X_i \sim p(x)$.
 Θέλουμε να βρούμε αποδοτική περιγραφή ακολουθιών X_1, X_2, \dots, X_n
 των τ.μ.
- Χωρίζουμε όλες τις $|\mathcal{X}|^n$ πιθανές ακολουθίες σε 2 σύνολα: Το τυπικό σύνολο $A_\epsilon^{(n)}$ και το μη τυπικό σύνολο $A_\epsilon^{(n)c} = \mathcal{X}^n - A_\epsilon^{(n)}$.
- Κατασκευή βιβλίου κωδίκων (codebook): Διατάσσουμε όλες τις τυπικές ακολουθίες (π.χ. με αλφαβητική σειρά) και σε κάθε ακολουθία αντιστοιχίζουμε μία κωδική λέξη μήκους L .
- Δεδομένου ότι το τυπικό σύνολο περιέχει το πολύ $2^{n(H+\epsilon)}$ ακολουθίες (σύμφωνα με την Ιδιότητα 3), χρειαζόμαστε το πολύ $L = n(H + \epsilon) + 1$ bits για να τις αναπαραστήσουμε (το επιπλέον 1 bit οφείλεται στο ότι ενδέχεται η ποσότητα $n(H + \epsilon)$ να μην είναι ακέραιος).
- Όλες οι κωδικές λέξεις έχουν το ίδιο μήκος L .

Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους (2)

- Σχηματίζουμε ακολουθία μήκους $n > n_0$ από τα σύμβολα X_i της πηγής που θέλουμε να κωδικοποιήσουμε.
- Κωδικοποίηση (encoding):
 - Εάν η ακολουθία είναι τυπική, την κωδικοποιούμε με την κωδική λέξη μήκους L του βιβλίου κωδίκων.
 - Εάν η ακολουθία δεν είναι τυπική, η κωδικοποίηση αποτυγχάνει.
 - Μπορούμε να ελαττώσουμε την πιθανότητα αποτυχίας, ϵ , όσο θέλουμε αυξάνοντας το μήκος, n , των ακολουθιών που κωδικοποιούμε.
- Επομένως, μπορούμε να κωδικοποιήσουμε με χρήση $L/n = (H + \epsilon) + 1/n$ bits/σύμβολο πηγής και να διασφαλίσουμε ότι η πιθανότητα αποτυχίας είναι μικρότερη του ϵ .

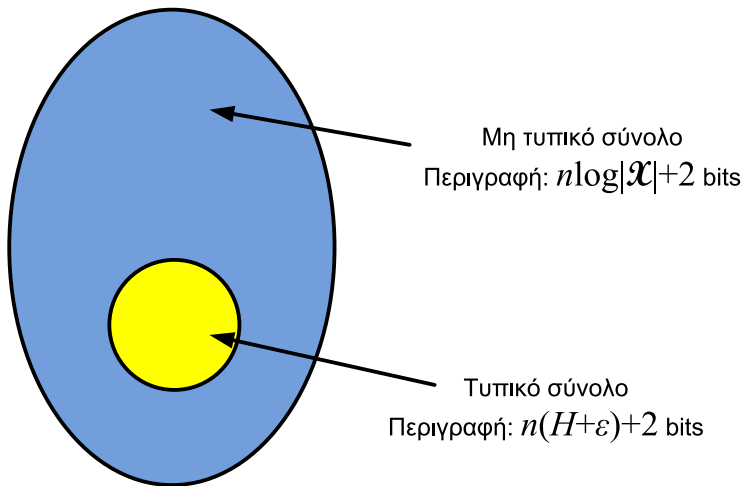
Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους (3)

- Με μία μικρή αλλαγή στον τρόπο κωδικοποίησης μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι η πιθανότητα αποτυχίας κωδικοποίησης είναι ακριβώς ίση με 0.
- Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, η κωδικοποίηση δεν είναι σταθερού μήκους.
- Παρατηρούμε ότι για να περιγράψουμε τις ακολουθίες του μη τυπικού συνόλου χρειαζόμαστε το πολύ $n \log |\mathcal{X}| + 1$ bits.
- Διατηρούμε το βιβλίο κωδίκων των τυπικών ακολουθιών και προσθέτουμε και ένα βιβλίο κωδίκων για τις μη τυπικές ακολουθίες.
- Το βιβλίο κωδίκων για τις μη τυπικές ακολουθίες μπορεί να είναι τετριμμένο, δηλαδή να μη συμπιέζουμε την ακολουθία.

Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους (4)

- Κωδικοποίηση:
 - Σχηματίζουμε ακολουθία μήκους $n > n_0$ από τα σύμβολα X_i της πηγής που θέλουμε να κωδικοποιήσουμε.
 - Εάν η ακολουθία είναι τυπική, χρησιμοποιούμε πρόθεμα 0 και το βιβλίο κωδίκων των τυπικών ακολουθιών (μήκους L). Επομένως, χρειαζόμαστε $L + 1 = n(H(X) + \epsilon) + 2$ bits.
 - Αλλιώς, αν η ακολουθία είναι μη τυπική, χρησιμοποιούμε πρόθεμα 1 και, στη συνέχεια, την ίδια την ακολουθία (χωρίς να τη συμπίεσουμε). Επομένως, χρειαζόμαστε $n \log |\mathcal{X}| + 2$ bits.

Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους με χρήση τυπικού συνόλου

Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους (συνέχεια)

- Το μέσο μήκος της κωδικής λέξης ισούται με

$$\begin{aligned} \mathbb{E}[l(X^n)] &= \sum_{x^n} p(x^n)l(x^n) = \sum_{x^n \in A_\epsilon^{(n)}} p(x^n)l(x^n) + \sum_{x^n \in A_\epsilon^{(n)c} } p(x^n)l(x^n) \\ &\leq \sum_{x^n \in A_\epsilon^{(n)}} p(x^n) ((nH + \epsilon) + 2) + \sum_{x^n \in A_\epsilon^{(n)c} } p(x^n)(n \log |\mathcal{X}| + 2) \\ &= \Pr \left\{ A_\epsilon^{(n)} \right\} [(nH + \epsilon) + 2] + \Pr \left\{ A_\epsilon^{(n)c} \right\} [n \log |\mathcal{X}| + 2] \\ &\leq (nH + \epsilon) + 2 + \epsilon(n \log |\mathcal{X}| + 2) = n(H + \epsilon'). \end{aligned}$$

- Το $\epsilon' = \epsilon + \epsilon \log |\mathcal{X}| + \frac{2+\epsilon}{n}$ μπορεί να γίνει αυθαίρετα μικρό επιλέγοντας κατάλληλη τιμή του n και του ϵ (το οποίο εξαρτάται από το n).
- Συνεπώς, $\mathbb{E} \left[\frac{1}{n} l(X^n) \right] \leq H(X) + \epsilon'$ για $n > n_1$.

Παρατηρήσεις

- Δείξαμε ότι υπάρχει (τουλάχιστον ένας) τρόπος να συμπίεσουμε μια ακολουθία μήκους n με χρήση $\sim nH$ bits (αντί για $n \log |\mathcal{X}|$).
- Η σημαντική παρατήρηση είναι ότι, καθώς το μήκος της ακολουθίας τείνει στο άπειρο, η πιθανότητα να εμφανιστεί μη τυπική ακολουθία τείνει στο 0. Μάλιστα, η κωδικοποίηση των μη τυπικών ακολουθιών έγινε χωρίς να ληφθεί πρόνοια να είναι όσο το δυνατόν αποδοτικότερη (χρησιμοποιώντας, π.χ. $n \log |A_\epsilon^{(n)^c}|$ bits).
- Παρατηρήστε ότι το τυπικό σύνολο ενδέχεται να περιέχει λίγα στοιχεία (το μέγεθός του είναι $\sim 2^{nH}$). Ωστόσο, τα στοιχεία του περιέχουν (σχεδόν) όλη την πιθανότητα!

Παρατηρήσεις (συνέχεια)

- Δε χάσαμε καθόλου πληροφορία με την κωδικοποίηση, δεδομένου ότι σε κάθε ακολουθία αντιστοιχίσαμε μια μοναδική κωδική λέξη.
- Ωστόσο, παρατηρούμε ότι, για να συμπίεσουμε αποδοτικά, χρειαζόμαστε μεγάλα μήκη ακολουθιών και, επομένως, δημιουργούνται μεγάλες απαιτήσεις σε καθυστέρηση και μνήμη.
- Θα αποδείξουμε ότι δεν υπάρχει κώδικας χωρίς απώλειες που επιτυγχάνει συμπίεση με λιγότερα bits ανά σύμβολο από την εντροπία (Αντίστροφο Θεωρήματος Κωδικοποίησης Πηγής).

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής

- 1 Η Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων και η Ανισότητα Fano
 - Ανισότητα επεξεργασίας δεδομένων
 - Ανισότητα Fano
- 2 Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους και Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής
 - Κωδικοποίηση Σταθερού Μήκους
 - Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής

- Είδαμε ότι, για πηγή χωρίς μνήμη, μπορούμε να πετύχουμε συμπίεση αυθαίρετα κοντά στην εντροπία αυξάνοντας το μήκος των κωδικοποιούμενων ακολουθιών (εκμεταλλευόμενοι το AEP).
- Στο μάθημα “Θεωρία Πληροφορίας” είδαμε, επίσης, ότι, για βέλτιστους κώδικες μεταβλητού μήκους και πηγή χωρίς μνήμη, $H(X) \leq \mathbb{E}[l^*] < H(X) + 1 \Rightarrow H(X^N) \leq \mathbb{E}[\tilde{l}^*] < H(X^N) + 1 \Rightarrow NH(X) \leq \mathbb{E}[\tilde{l}^*] < NH(X) + 1 \Rightarrow H(X) \leq \mathbb{E}[\tilde{l}^*]/N < H(X) + 1/N$.
- Επομένως, υπάρχει και δεύτερος τρόπος να συμπιέσουμε κοντά στην εντροπία, αυτή τη φορά με κώδικα μεταβλητού μήκους.

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής (2)

- Οι δύο τρόποι κωδικοποίησης που προαναφέρθηκαν αποτελούν αποδείξεις της *επιτευξιμότητας* (achievability) του Θεωρήματος Κωδικοποίησης Πηγής για πηγές χωρίς μνήμη (το οποίο, επίσης, ονομάζεται ευθύ μέρος του Θεωρήματος).
- Ωστόσο, για να αποδειχθεί το Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής πρέπει, επίσης, να δείξουμε ότι δεν υπάρχει τρόπος να συμπιέσουμε περισσότερο τα σύμβολα της πηγής (αντίστροφο (converse) του Θεωρήματος).
- Ένας άλλος τρόπος να το σκεφτούμε είναι ο εξής: Η επιτευξιμότητα μας δίνει ένα άνω φράγμα για το μήκος της περιγραφής της συμπιεσμένης ακολουθίας. Αν βρούμε ένα κάτω φράγμα το οποίο ταυτίζεται με το άνω φράγμα έχουμε αποδείξει το Θεώρημα.
- Θα αποδείξουμε ότι, εάν προσπαθήσουμε να συμπιέσουμε με μέσο μήκος μικρότερο από την εντροπία, η πιθανότητα αδυναμίας αποκωδικοποίησης $P_e \rightarrow 1$.

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής (3)

- Έστω ότι το μήκος της αρχικής (προς συμπίεση) ακολουθίας ισούται με N . Θεωρούμε δυαδικές ακολουθίες (αν και η απόδειξη γενικεύεται εύκολα). Έστω ότι η ακολουθία συμπιέζεται με χρήση L bits, όπου $L < N[H(X) - \zeta]$, $\zeta > 0$ και ότι το ζ δε μεταβάλλεται με το n . Επομένως, μπορούμε να ανακατασκευάσουμε το πολύ $M = 2^{N(H(X)-\zeta)}$ ακολουθίες στην έξοδο του αποκωδικοποιητή.
- Έστω ότι αντιστοιχίζουμε κάποιες από τις M κωδικές λέξεις σε τυπικές ακολουθίες και κάποιες σε μη τυπικές.
- Το άθροισμα των μαζών πιθανότητας των τυπικών ακολουθιών που μπορούμε να κωδικοποιήσουμε δεν μπορεί να υπερβαίνει την τιμή

$$2^{n[H(X)-\zeta]} 2^{-n[H(x)-\epsilon]} = 2^{-n[\zeta-\epsilon]}.$$

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής (4)

- Επομένως, το άθροισμα των μαζών πιθανότητας όλων των M ακολουθιών που μπορούμε να κωδικοποιήσουμε δεν μπορεί να υπερβαίνει την τιμή

$$\begin{aligned} & 2^{N[H(X)-\zeta]} 2^{-N[H(x)-\epsilon]} + \Pr\{X_1^N \notin A_\epsilon^{(N)}\} \\ &= 2^{-N[\zeta-\epsilon]} + \Pr\{X_1^N \notin A_\epsilon^{(N)}\} \\ &\stackrel{(a)}{<} 2^{-N[\zeta-\epsilon]} + \epsilon. \end{aligned}$$

(a) από το AEP, για αρκούντως μεγάλο N .

- Συνεπώς, για την πιθανότητα να μην έχουμε κατασκευάσει (δηλαδή να μην υπάρχει διαθέσιμη) κωδική λέξη για μία ακολουθία ισχύει

$$P_e^{(N)} > 1 - 2^{-N[\zeta-\epsilon]} - \epsilon,$$

για αρκούντως μεγάλο N .

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής (5)

$$P_e^{(N)} > 1 - 2^{-N[\zeta - \epsilon]} - \epsilon,$$

για αρκούντως μεγάλο N , για οποιοδήποτε $\epsilon > 0$.

- Άρα, ισχύει και για $\epsilon < \zeta$.
- Αλλά για οποιοδήποτε $\epsilon < \zeta$, $P_e > 1 - 2\epsilon$ για αρκούντως μεγάλο N .
- Συνεπώς, $P_e^{(N)} \rightarrow 1$ για $N \rightarrow \infty$, αφού, για μεγάλο N , και $\epsilon \rightarrow 0$.

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής (6)

- Ένα ερώτημα που προκύπτει εδώ είναι το εξής: Δείξαμε ότι $P_e^{(N)} \rightarrow 1$ για $N \rightarrow \infty$. Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι ίσως να υπάρχει κάποιος τρόπος να κωδικοποιήσουμε με κάποια πεπερασμένη τιμή N και με τον τρόπο αυτό να επιτύχουμε συμπίεση με μέσο μήκος μικρότερο από την εντροπία.
- Μπορούμε να δείξουμε ότι κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό.
 - Έστω ότι υπάρχει τρόπος κωδικοποίησης με κάποιο (σχετικά μικρό) N για τον οποίο $P_e^{(N)} \rightarrow 0$.
 - Έστω, τώρα, ότι θέλουμε να κωδικοποιήσουμε μία ακολουθία μήκους KN , $K \rightarrow \infty$. Ένας τρόπος να το επιτύχουμε είναι χωρίζοντάς την σε ακολουθίες μήκους N και χρησιμοποιώντας τη μέθοδο που επιτυγχάνει $P_e^{(N)} \rightarrow 0$.
 - Ωστόσο, αυτό σημαίνει ότι βρήκαμε έναν τρόπο να κατασκευάσουμε κώδικα μήκους KN για τον οποίο $P_e^{(KN)} \rightarrow 0$.
 - Αλλά αυτό είναι άτοπο γιατί δείξαμε ότι, για $N \rightarrow \infty$, $P_e^{(N)} \rightarrow 1$.

Ασθενές Αντίστροφο Θεώρηματος Κωδικοποίησης Πηγής

- Παρατηρήστε ότι αποδείξαμε όχι μόνο ότι δεν μπορούμε να συμπιέσουμε με ρυθμό μικρότερο από την εντροπία, αλλά και ότι, αν προσπαθήσουμε να συμπιέσουμε με $H(X) - \zeta$, $\zeta > 0$, η πιθανότητα αποτυχίας αποκωδικοποίησης τείνει στο 1.
- Αυτό ονομάζεται *ισχυρό αντίστροφο* (strong converse).
- Θα αποδείξουμε, επίσης, το ασθενές αντίστροφο (weak converse) ότι, δηλαδή, δεν υπάρχει κώδικας με μέσο μήκος μικρότερο από την εντροπία ο οποίος να επιτυγχάνει αυθαίρετα μικρή πιθανότητα αποτυχίας κωδικοποίησης.
- Το ασθενές αντίστροφο προκύπτει από το ισχυρό. Ο λόγος που θα κάνουμε την απόδειξη είναι για να εξοικειωθούμε με τη χρήση της Ανισότητας Fano στην απόδειξη ασθενώς αντιστρόφων.

Ασθενές Αντίστροφο Θεώρηματος Κωδικοποίησης Πηγής (2)

- Έστω ότι κατασκευάζουμε έναν κώδικα συμπίεσης για M ακολουθίες πηγής μήκους n . Επομένως, μπορούμε να γράψουμε $M = 2^{nR}$ όπου R ο μέσος αριθμός των bits ανά σύμβολο πηγής.
- Παρατηρούμε ότι $X_1^n \rightarrow M \rightarrow \hat{X}_1^n$, όπου X_1^n η ακολουθία που παράγει η πηγή, M ο δείκτης της κωδικής λέξης στο βιβλίο κωδίκων του συμπιεστή (κωδικοποιητή πηγής) και \hat{X}_1^n η αποσυμπιεσμένη ακολουθία στο δέκτη.
- Επομένως, από την Ανισότητα Επεξεργασίας Δεδομένων,

$$\begin{aligned}
 I(X_1^N; M) &\geq I(X_1^N; \hat{X}_1^n) \Rightarrow \\
 H(X_1^n) - H(X_1^n | M) &\geq H(X_1^n) - H(X_1^n | \hat{X}_1^n) \Rightarrow \\
 H(X_1^n | M) &\leq H(X_1^n | \hat{X}_1^n).
 \end{aligned}$$

Ασθενές Αντίστροφο Θεώρηματος Κωδικοποίησης Πηγής (3)

- Από την Ανισότητα Fano,

$$\begin{aligned} H(X_1^n | M) &\leq H(X_1^n | \hat{X}_1^n) \leq nP_e^{(n)} \log |\mathcal{X}| + 1 \\ &= n \left(P_e^{(n)} \log |\mathcal{X}| + \frac{1}{n} \right) \triangleq n\epsilon_n. \end{aligned}$$

- Επειδή θέλουμε ο κώδικας να επιτυγχάνει $P_e^{(n)} \rightarrow 0$ για $n \rightarrow \infty$,
 $\epsilon_n \rightarrow 0$ για $n \rightarrow \infty$.

Ασθενές Αντίστροφο Θεώρηματος Κωδικοποίησης Πηγής (4)

- Επομένως

$$\begin{aligned} nR &\stackrel{(a)}{\geq} H(M) \stackrel{(b)}{=} H(M) - H(M|X_1^n) \\ &= I(M; X_1^n) = H(X_1^n) - H(X_1^n|M) \\ &\stackrel{(c)}{\geq} nH(X) + n\epsilon_n. \end{aligned}$$

(a) $M = 2^{nR}$. (b) Ο δείκτης, M , της κωδικής λέξης είναι ντετερμινιστική συνάρτηση της ακολουθίας X_1^n της πηγής. (c) Από την Ανισότητα Fano.

- Συνεπώς, για $n \rightarrow \infty$, $R \geq H(X)$.
- Η Ανισότητα Fano είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην απόδειξη του ασθενούς αντιστρόφου. Θα την χρησιμοποιήσουμε ξανά στα κανάλια.

Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής (7)

- Επομένως, αποδείξαμε και το αντίστροφο του θεωρήματος Κωδικοποίησης Πηγής, ότι, δηλαδή, δεν μπορεί να επιτευχθεί συμπίεση χωρίς απώλειες με μέσο μήκος μικρότερο της εντροπίας.
- Το Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής για κωδικοποίηση μεταβλητού μήκους είναι πιο "ισχυρό" από το Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής για κωδικοποίηση σταθερού μήκους, δεδομένου ότι στο όριο η συμπίεση μεταβλητού μήκους συμπίπτει με τη συμπίεση σταθερού μήκους.
- Το Θεώρημα Κωδικοποίησης Πηγής ισχύει και για διακριτές στάσιμες εργοδικές πηγές με $H(X) < \infty$: Μπορούμε να συμπίεσουμε με μέσο μήκος που τείνει στο ρυθμό εντροπίας $H(\mathcal{X})$. Ωστόσο, η απόδειξη είναι πιο πολύπλοκη (βλ. π.χ. Gallager 3.5.)
- Στα επόμενα θα θεωρούμε ότι η μέγιστη συμπίεση χωρίς απώλειες που μπορεί να επιτευχθεί ισούται με το ρυθμό εντροπίας (ο οποίος, για πηγές χωρίς μνήμη, ταυτίζεται με την εντροπία ανά σύμβολο).

Αποδοτική Κωδικοποίηση Πηγής

- Έστω ότι, με χρήση κώδικα, η ακολουθία (X_1, X_2, \dots, X_n) μίας πηγής κωδικοποιείται στη *δυναμική* ακολουθία (Y_1, Y_2, \dots, Y_m) . Θεωρούμε ότι οι X_i είναι i.i.d. (όχι, απαραίτητα, δυναμικές), δηλαδή ότι η πηγή δεν έχει μνήμη.
- Έστω, επίσης, ότι το αλφάβητο \mathcal{X} της πηγής είναι πεπερασμένο (για απλοποίηση).
- Από το AEP, για $n \rightarrow \infty$, $m \approx nH(X)$.
- Εάν \hat{X}_1^n είναι η ανακατασκευασμένη (αποσυμπιεσμένη) ακολουθία, η πιθανότητα εσφαλμένης αποκωδικοποίησης είναι $P_e = \Pr\{X_1^n \neq \hat{X}_1^n\}$.
- Θα δείξουμε ότι, εάν απαιτήσουμε $P_e \rightarrow 0$ για $n \rightarrow \infty$, τα σύμβολα Y_i της ακολουθίας Y_1^m είναι (σχεδόν) i.i.d. $\text{Bern}(1/2)$.

Αποδοτική Κωδικοποίηση Πηγής (2)

- Από την ανισότητα Fano,

$$H(X_1^n | \hat{X}_1^n) \leq 1 + P_e \log |\mathcal{X}|^n = 1 + nP_e \log |\mathcal{X}|.$$

- Επειδή $\hat{X}_1^n = f(Y_1^m)$, $H(Y_1^m) = H(Y_1^m, \hat{X}_1^n) \geq H(\hat{X}_1^n)$.
- Επομένως,

$$\begin{aligned} H(Y_1^m) &\geq H(\hat{X}_1^n) \geq H(\hat{X}_1^n) - H(\hat{X}_1^n | X_1^n) \\ &= I(X_1^n; \hat{X}_1^n) = H(X_1^n) - H(X_1^n | \hat{X}_1^n) \\ &= nH(X) - H(X_1^n | \hat{X}_1^n) \\ &\stackrel{(a)}{\geq} nH(X) - (1 + nP_e \log |\mathcal{X}|) \\ &= n(H(X) - P_e \log |\mathcal{X}|) - 1. \end{aligned}$$

(a) Ανισότητα Fano.

Αποδοτική Κωδικοποίηση Πηγής (3)

$$H(Y_1^m) \geq n(H(X) - P_e \log |\mathcal{X}|) - 1.$$

- Επίσης, από το φράγμα ανεξαρτησίας της εντροπίας,

$$H(Y_1^m) \leq \sum_{i=1}^m H(Y_i) \leq m,$$

επειδή έχουμε υποθέσει ότι οι Y_i είναι δυαδικές.

- Συνεπώς,

$$n(H(X) - P_e \log |\mathcal{X}|) - 1 \leq H(Y_1^m) \leq m.$$

- Αλλά για $P_e \rightarrow 0$ και $n \rightarrow \infty$, το κάτω φράγμα τείνει στο $nH(X) \approx m$.

Αποδοτική Κωδικοποίηση Πηγής (4)

- Επομένως, $H(Y_1^m) \approx m$.
- Δηλαδή, η ακολουθία Y_1^m έχει τη μέγιστη δυνατή εντροπία (είναι όσο πιο τυχαία γίνεται).
- Διαισθητικά, αν η $H(Y_1^m)$ δεν ήταν εντελώς τυχαία, θα μπορούσαμε να τη συμπίεσουμε περισσότερο, οπότε ο τρόπος που χρησιμοποιήσαμε αρχικά δε θα ήταν βέλτιστος.